

fredag 30. august 1974 kl. 11.30.Foredrag på Arbeiderpartiets Landsstyremøte.

(Manuskript).

Arbeiderpartiets politikk i dag og imorgen følger de hovedlinjer som er utviklet gjennom en menneskealder. Et hovedpunkt er at Arbeiderpartiet vil verne om demokratiet og utvikle det videre. Vi bygger på en effektiv rettsikkerhet. I samsvar med sitt sosialistiske grunnsyn vil Arbeiderpartiet utvikle et samfunn med større menneskelig kontakt, trivsel og trygghet. Vi vil redusere økonomiske og sosiale skiller mellom menneskene og skape større likhet i muligheter og livsvilkår. Vi skal forandre samfunnet ved stadig videregående reformer med et innhold og i et tempo som folkets flertall vil godta.

Ut fra dette grunnsyn former Arbeiderpartiet sitt program og sin politikk for hver periode. Det programmet vi nå bygger på, ble utarbeidet i 1972 og vedtatt av partiets landsmøte våren 1973. Dette programmet er vi forpliktet av, og det skal vi stille til regnskap for overfor det norske folk.

Det er ugrunnet snakk når en del av våre politiske motstandere søker å skape inntrykk av at Arbeiderpartiet etter valget 1973 hodekuils prøver å improvisere en ny og før ukjent politikk. Vår politikk er en systematisk videreføring av den

demokratiske og sosialistiske politikk som har vært Arbeiderpartiets særmerke siden Nygaardsvolds og Tranmæls dager. Denne politikken endrer konkret innhold etter som store oppgaver blir løst og nye saker blir tatt opp. Men den er sammenhengende basert på et demokratisk og sosialistisk grunnsyn og stiler konsekvent mot det samme mål: et samfunn med frihet og respekt for alles menneskeverd og med rettferdig fordeling av byrder og goder.

Arbeiderpartiet har vært inne i en vanskelig periode. Vi står fast på det grunnleggende samfunnssyn som har vært vårt siden den store samlingskongressen i 1927. Vi skal vinne over dagens vanskeligheter og igjen plassere vårt demokratiske og sosialistiske parti som den klart ledende politiske kraft i den aktuelle samfunnsutvikling.

I det ligger garantien for de store folkegrupperes rettmessige plass i samfunnet, nå og i framtiden.

Da valget i 1973 hadde bestemt Stortingets sammensetning, tok vi på oss oppdraget å danne en mindretallsregjering. Dette diskuterte vi grundig på det "lille landsmøte" etter valget og på landsstyret i februar.

Etter det første stortingsåret, svarer erfaringene stort sett til de forutsetninger som lå til grunn for vårt standpunkt til regjeringsspørsmåle

Det gikk heller noe bedre enn vi kunne vente på forhånd. I det vesentlige fikk Regjeringen

sine forslag gjennom. Det gjaldt budsjettet som ble behandlet før jul. Og det gjelder vårsesjonen, medregnet de store industri- og oljesaker som ble behandlet like før sommeren.

La oss her se litt på Regjeringens politiske grunnlag, sett i partimessig sammenheng.

Særlig siden 1945 har Arbeiderpartiet sterkt hevdet å være forpliktet av sitt valgprogram. Det som stod i programmet skulle gjennomføres så langt en hadde makt til det. På den andre siden skulle partiet ikke fremme viktige prinsipielle saker som folket ikke hadde fått varsel om i programmet før valget. Og når et nytt valg nærmet seg, skulle partiet legge fram et utførlig politisk regnskap for hvordan programmet var gjennomført.

Dette er sunne arbeidsregler i et demokratisk samfunn, og vi bør holde fast ved dem.

La det derfor ikke være tvil om at det av landsmøtet vedtatte arbeidsprogram 1974-1977 er denne regjeringens politiske arbeidsgrunnlag, at vi skal gjøre alt vi evner for å gjennomføre det i løpet av 4-års perioden, og at vi så skal stå til regnskap for hvordan det blir gjort.

Innenfor disse forutsetninger kan det være grunn til å se nærmere på visse sider ved den politiske arbeidsmetode. Det har vært arbeidet meget effektivt på basis av partiprogrammet. Men dette har det første året ikke hatt den ventede virkning på vår velgertilslutning.

Etter forslag fra Sentralstyret har vi i arbeid en komité med 8 medlemmer av ledelsen for partiet, LO, stortingsgruppa og Regjeringen. Komiteen har hatt noen diskusjoner, men har ikke slutført sitt arbeide. Noen hovedsynspunkter kan likevel nevnes her.

Før valget 1973 la partiet opp et meget stramt arbeidsprogram for en eventuell ny Arbeiderpartiregjering. Dette kom til uttrykk i det såkalte 10-punkt program, som ikke bare presiserte sakene, men måned etter måned bestemte når sakene skulle fremmes.

Under full godkjenning av at programmet så langt råd er skal gjennomføres i 4-års perioden, er vel oppfatningen i 8-mannskomiteen at dette er en alt for stiv form for politisk planlegging.

Regjeringen har tatt 10-punkt programmet bokstavelig, og vi kan nå legge fram regnskap for hvordan det er gjennomført. Fra min side har jeg intet å bebreide Stortinget for at en lang rekke - tildels interessante saker - hopet seg opp der og venter på senere behandling.

Hva er så svakheten ved en så stiv plan? Det er at Regjeringen må legge ett års arbeid opp etter et tidsskjema satt opp før valget, uten hensyn til hva der etter hvert avdekker seg som de spørsmål de store folkegrupper er mest opptatt av i sin hverdag.

Det andre er at så mange store saker blir

fremmet samtidig at folks bevissthet ikke får godt tak i noen av dem. For kontakten med folket er det lite heldig å spille med et dusin baller i lufta samtidig. Begge de her nevnte forhold medvirker til at det ikke blir god nok kontakt mellom Regjeringens arbeid og folkets tanker og behov i deres hverdag.

I stedet for denne stivhet må arbeidsmetoden gjøre det mulig til enhver tid å tilpasse arbeidet til det folk er mest opptatt av. Til gjengjeld må spesielt utvalgte saker føres fram med en slik utholdenhet og konsekvens at det når ut til alle kroker av vårt vidstrakte land.

Jeg tror ikke folk flest venter på en ustanselig strøm av store saker. Folk venter at landets politiske ledelse tar opp de saker som er livsviktige, at disse saker blir solid forberedt, og at de blir effektivt fulgt opp både før og etter stortingsbehandling.

Stortinget vil i høst vesentlig måtte konsentrere seg om den økonomiske politikken, statsbudsjettet 1975, nasjonalbudsjettet 1975 og statsbankene og kredittpolitikken 1975.

Fra Regjeringens hånd ligger allerede en lang rekke saker til Stortingets høstsesjon. Flere av dem er meget store, som den om forretningsbankene og den om barnefamiliens levevilkår. Jeg nevner saken om Industriøkonomisk institutt, Energi-meldingen, Kulturmeldingen, helsetjeneste og sykehusutbygging.

Og en lang rekke andre.

I tillegg til dette vil Regjeringen i høst i første rekke fremme saker som kan tas under behandling nå eller like etter årsskiftet.

Vi står oppe i en uvanlig sterk inflasjonsutvikling. De forskjellige sider av dette antas å ville stå i sentrum for folks oppmerksomhet en tid framover. Det er en fattig trøst for oss at stigningen er ennå verre i mange andre land.

Som det ligger an nå, har vi konsentrert oss om det mål å sikre at det bak de høye tall blir en stigning i den disponible realinntekt i dette året. Det er fortsatt målsettingen, og det er rimelige muligheter for å nå den.

Likevel knytter det seg mange betenkeligheter ved inflasjonens hurtig økende tallstørrelser både for utgifter og inntekter. Mange land med sterkere prisstigning enn hos oss behandler dette som problem nr. 1 i den økonomiske politikken.

Også vi bør ta dette meget alvorlig. Vi må legge stor vekt på å klarlegge hva som her kan gjøres i vårt eget land. En meget stor del av prisstigningen importerer landene imidlertid fra hverandre. En dypere virkende politikk mot inflasjonen krever samordnet eller felles innsats fra mange land. Vi bør være interessert i alle positive tiltak for dette formål.

På kort sikt må vi konsentrere oss om å hindre at inflasjonen får uheldige virkninger for

inntektsfordelingen, særlig mot at dette svekker folkegrupper med vanlige og lavere inntekter. Det er målet for den økte disponible realinntekt i 1974.

Samtidig bør vi ta opp igjen spørsmålet om hva vi i vårt land i et bredt samarbeid kan gjøre for å bremse inflasjonen her. Den eksplosjonsartede oppblåsing av alle tallstørrelser uten sammenheng med økonomiske realiteter kan ha åpenbare skadevirkninger.

Arbeiderparti-regjeringen 1971 satte ned et bredt utvalg som la fram en enstemmig innstilling om viktige sider ved dette. En får her ta den tid som trenges for at de avgjørende grupper vil være med i felles overveielser av denne saken. Men problemet presser på, og inflasjonen er nå langt sterkere enn for tre år siden. Jeg håper derfor det skal bli mulig med alle interesserte parter å ta disse spørsmål opp igjen i høst, med sikte på en videre klarlegging av hva vi selv kan gjøre for å bremse en faretruende inflasjon.

Skattepolitikken har nær sammenheng med dette. Med sikte på landsmøtet til våren vil Arbeiderpartiet ta opp til vurdering grunnleggende spørsmål om forholdet mellom det enkelte menneske og det felles samfunn. Dels gjelder dette forholdene i det lokale samfunn, der menneskene arbeider og bor, og der de møter problemene på nært hold. Dette vedrører også de nye fylkestingene som for første

gang skal velges direkte.

Skattene er likevel et av de mest sentrale spørsmål i forholdet mellom den enkelte og fellesskapet. De har vært intenst diskutert siden "tidenes morgen" som det heter. Men det moderne samfunn er slik økonomisk formet, at det er særlig viktig at skattene får en forsvarlig og så vidt mulig akseptabel form.

En slik debatt er ikke lett. Den har alltid vært skjemet ved innslag av interessemotivert vulgær demagogi. Denne stadige utglidning må imidlertid ikke stoppe oss fra gjennom bred diskusjon og avklaring å forme skattesystemet slik at det tjener de formål som stilles opp: en forsvarlig utvikling på områder hvor den felles innsats er den eneste mulige, og medvirkning til en rettferdig fordeling mellom folkegrupper og distrikter.

Vi må nå få fart igjen i LO-Arbeiderpartiets felles skattekomité som kan trekke opp mer langsiktige prinsipielle linjer i skattepolitikken.

I likhet med i år vil det i neste budsjett bli gjennomført reduksjoner i skattebestemmelsene for å medvirke til å trygge den disponible realinntekt.

Skattene har i alle år vært gjenstand for forandringer. Et av mine første budsjetter - som finansminister - var for det daværende budsjettår 1953-54. I dette ble det gjennomført reduksjoner i statsskatten som strøk 450.000 skattebetalere fra systemet. Dessverre var det ikke mulig i 1950-årene

å føre en slik skattepolitisk hovedlinje videre. Den forutsetter nemlig at avgiftssystemets hovedfundamenter ikke angripes samtidig.

I vårt samfunn vil de fleste nok så ofte ha bruk for kontakt med offentlige kontorer, ved personlig besøk eller ved brev. Disse kontakter er kilde til mye irritasjon, og det bør alvorlig gjøres en innsats for å gjøre det lettere og så enkelt som mulig. De offentlige tjenester gir et forbrukerområde like omfattende og problemfylt som det private forbruket.

Dette kan ikke løses ved en krig mellom brukerne og "byråkratiet". Vi må ha tjenestemennene positivt med om vi her skal komme noen veg. Det vil gjøre livet lysere for mange om institusjonene i sin virkeform anstrenger seg for å hjelpe dem som har bruk for det. En bør bli kvitt alle "luker" og gittere som ikke tjener noe fornuftig formål og møtes som jevnbyrdige mennesker. Det er ikke til å unngå at flere av våre mest korresponderende institusjoner griper til ferdigtrykte skjemaer. Av dem kan en vanskelig føle noen kontakt. Men jeg har aldri forstått hvorfor slike skjemasvar skal være så knirkende byråkratiske og nesten provoserende kjedsommelige. De opplysninger det dreier seg om, kunne like trygt bli gitt i en hyggelig og menneskelig form.

Offentlige skjemaer er mangfoldige, men likevel ikke flere enn at tjenestemenn med rimelig

humør og skriveevne kunne menneskeliggjøre også denne noe tørre brevveksling mellom fellesskapet og den enkelte.

I nær tilknytning til dette kommer et alminnelig språkproblem. Språket er det viktigste kommunikasjonsmiddel, og skal det virke, må det være forstått av sender og mottaker. Både i politikk og administrasjon kommer det flytende inn en uoversiktlig mengde ord og uttrykk som knapt nok forstås av de som bruker dem. For enkelte synes det å være en lyst å bruke for folk flest uforståelige faguttrykk. Kontakt mellom den enkelte og institusjoner betyr bl.a. å føre et forståelig språk, noe vi skal ha sterkt i minne også i politisk kontaktarbeid.

Enkelte grupper har særlige problemer i sitt forhold til fellesskapet. Det gjelder bl.a. flere sider ved de eldres og pensjonistenes livsform. De eldre får ofte nokså mye med myndighetene å gjøre. Særlig synbart er dette når de kommer inn på aldershjem eller sykestuer. Der er det tradisjonelt basert på en umyndiggjørelse som de eldre med rette har begynt å reagere skarpt mot. Det er vide felter å ta fatt på for å menneskeliggjøre vårt kollektiviserte samfunn.

I den økonomiske politikken kommer inflasjonen og skattene til å stå sentralt i den nærmeste tiden. Dette vil vel også prege Stortinget resten av dette året.

Den internasjonale inflasjon og dens norske avlegger stiller store problemer for alle partier med et visst ansvar. Det gjelder også de store interesseorganisasjonene og de private finansinstitusjoner. Det politiske miljø i Norge etter siste valg ligger vel til rette for en alles kamp mot alle, og følgelig kan denne fristelsen være stor. Men dette er en dårlig metode for å motvirke en inflasjon. Regjeringen er her naturlig interessert i en saklig avklaring så langt ellers motstridende interesser kan se et felles formål i å bremse den meget sterke inflasjonen.

Jeg imøteser en avklaring av tidens to mest omstridte saker.

Den ene er demokratiseringen av de private forretningsbankene. Den propagandabølge som av banker og andre er rullet opp mot dette program, er overhodet ikke egnet til å klarlegge de økonomiske maktspørsmål det her dreier seg om. Jeg venter at Høyre her som vanlig vil følge de private bankgruppene. Men jeg imøteser med noen spenning og betydelig sinnsro mellompartienes endelige standpunkter til forslag om å demokratisere forretningsbankene - et av de mest sentraliserte og eksklusive private maktsentra i norsk økonomi.

Den andre saken er Regjeringens melding om barnefamiliens økonomi, under dette spørsmålet om selvbestemt svangerskapsavbrytelse. Saken gjelder ikke om svangerskapsavbrytelse under visse vilkår skal kunne foretas. Dette er legalisert

i de fleste land, også i Norge. I praksis skjer det i alle land. Kjernepunktet i striden nå er hvem som skal treffe den endelige avgjørelse om svangerskapsavbrytelse, enten den kvinnen saken gjelder eller en legemnd.

Det er i vårt land dessverre ikke til å unngå at en debatt om denne saken får mange uverdige og hjerteløse innslag. For alle vil det være en fordel nå å få den avgjort.

Vi må så sørge for at også hovedpunktene i den brede meldingen om barnefamilienes økonomi blir fulgt opp.

Vi har hatt en stor delegasjon på havrettskonferansen i Caracas. Konferansen bidro til å avklare de omfattende og innfløkte spørsmål det her dreier seg om. Men denne sesjon førte ikke så langt som en fra norsk side hadde ønsket. Konferansen fortsetter antagelig i mars neste år.

Fra norsk side er vi sterkt interessert i folkerettslig klare reguleringer av spørsmål som dette. Internasjonalt er det her mange motstridende interesser og forhandlingene tar tid.

Samtidig er det derfor nødvendig i samarbeid med fiskernes organisasjoner å vareta de norske kystfiskernes interesser. Regjeringen vil arbeide hurtig med denne saken, med utgangspunkt i havrettskonferansen og den siste erfaringen fra Haag-dommen, og slik at de norske fiskeres interesser blir varetatt inntil det kan etableres internasjonale rettsregler på dette område.

Regjeringen har hatt et allsidig sakkyndig utvalg som fikk i oppdrag å legge fram en aktuell vurdering av ressursproblemer av særlig interesse for vårt land og vår økonomi. Tidligere industriminister Finn Lied har ledet utvalget, som fikk et halvt år til sitt arbeid. Det er nå slutført, og innstillingen vil foreligge om kort tid. Den vil da bli offentlig tilgjengelig, og vil kunne bli et verdifullt dokument ved behandling av det sentrale spørsmål om forsvarlig forvaltning av jordens ressurser.

Det blir nå også bredt akseptert at vern av miljø og natur er en oppgave som må prioriteres på like linje med andre sentrale samfunnsoppgaver, som f.eks. kraftutbygging, vegbygging og boligbygging.

Regjeringen har lagt fram en energimelding som vil gi anledning til ved stortingsbehandlingen å avklare denne fundamentale forutsetning for vårt lands videre utvikling.

Det vil fortsatt måtte legges et betydelig arbeid i den videre utvikling og gjennomføring av en norsk oljepolitikk etter de prinsipielle hovedlinjer som ble behandlet av Stortinget på forsommeren.

Den politiske situasjon i Norge, slik den ble avdekket ved valgresultatet 1973, er i det følgende år ikke fundamentalt forandret. For vårt eget parti er det klart at det har vært et år da

vi har stampet i motvind. Det er av avgjørende betydning at vi i de kommende uker løsriver oss fra elementer av passiv selvbeskuelse og negativisme, og at vi tvers gjennom alle ledd i partiet organiserer en aktiv virksomhet med sikte på landsmøtet til våren og valgåret 1975.

Jeg slutter meg til den store partikonferansen i Hedmark som med styrke hevdet at nå får selvransakelsen og navlebeskuelsen ha fått sitt for en stund. Nå gjelder det å komme i gang med praktisk arbeid.

Det er meget menneskelig at det som kalles selvransakelse oftest er en ransaking av andre enn seg selv. Når vi vurderer stillingen, må vi ikke overse de hundretusener som trofast står vakt om Arbeiderpartiet gjennom alle påkjenninger. Deres er æren for at Arbeiderpartiet stadig er landets største parti. Det er disse mange trofaste som er utgangsrundlaget og kraftkilden når vi skal snu strømmen og marsjere fram på ny.

De passive overveielers tid må nå ha fått sitt. Fra dette møte må det gå et signal til de mange trofaste om at nå starter den offensive strid på ny.

Jeg undervurderer ikke den innsats og den tid som vil kreves for helt ut å gjenreise vårt stolte parti. Men det er det oppmerksomheten må rettes mot. Det er vi selv som har ansvaret for å komme ut av den relative svakhetstilstand

som ble avdekket ved stortingsvalget i 1973.

Foran dette nye arbeide må vi gjøre oss klart visse dyptgående forandringer i det folk Arbeiderpartiet skal tjene. Det norske folk er et annet i dag enn for 20 år siden - eller for 40 år siden. Og om 10 år inn i framtiden vil det være noe annet enn i dag.

Dette henger ikke bare sammen med den sterke alminnelige økonomiske veksten. Den er meget sterk. Sammenliknet med de store folkegrupperes meget fattige fortid, er det norske folk i dag velstående. Parallelt med dette har det foregått store forandringer i bosetting, i yrkesplassering og i sosial inndeling. Vi kjenner hovedtrekkene, som er like i alle industrialiserte land:

En sterk nedgang i sysselsettingen i jordbruk, skogbruk og fiske, samtidig med en betydelig øking i produksjonen i disse næringer.

En stillstand i sysselsettingen i industrien, samtidig med en teknologisk betinget meget sterk øking av industriproduksjonen.

Den store øking i sysselsettingen finner vi på områder som utdanning på alle trinn - det er i dag Norges største arbeidsplass, helsestell, administrasjon, samferdsel, vareomsetning, offentlige og private tjenester av alle slag.

Den sterke og økende opphoping av mennesker i alle disse nyere yrker, samler menneskene i hverdagen under andre vilkår og med andre påvirknings-

impulser enn da vi møtte storparten av lønnstakerne i industribedrifter og på anlegg.

Arbeiderbevegelsens veteraner så med fortrøstning fram til at den tekniske og industrielle utvikling skulle skape arbeidere i så sterkt økende antall at de med tiden ville bli den avgjørende makt i et demokratisk samfunn.

Vi har lenge kunnet se at utviklingen tok nye veger. De tradisjonelle fundamentene for norsk politisk arbeiderbevegelse var arbeidere, fiskere og småbønder. Men som vi har sett, er det i vår tid andre yrker som i økende grad gir folk arbeidsplasser. Som arbeidernes tenkemåte ble formet av deres vilkår, blir de nye store gruppers tenkemåte og sosiale følelse preget av deres vilkår.

Dette er ikke noe nytt for politisk våkne mennesker i vår bevegelse. Vi har sett trekk av dette lenge. Og vi har gjennom mange år gjort mye både politisk og organisasjonsmessig for å møte denne utvikling. Så sent som ved stortingsvalget i 1969 samlet vi de store grupper til terskelen av et flertall i Stortinget.

Utviklingen etter 1972 har avdekket at vi ennå ikke har lykket med å legge et stabilt og varig fundament for vårt parti på den her omtalte yrkesmessige og sosiale basis. Dette er den gigantiske indrepolitiske oppgaven i det kommende tiåret. Det er utfordringen til en ny generasjon.

Det mangler ikke på lettkjøpte og overfladiske "forklaringer" på dagens politiske tilstand i Norge. Slike søkes oftest i lokale norske forhold. Av og til knyttes problemet endog til enkelte personer. Hvis person A hadde spart seg en tåpelig uttalelse, eller person B i rett tid hadde avgitt en genial deklarasjon, eller person C hadde smilt bedårende på skjermen, jo da kunne stillingen vært en annen, kan en av og til få inntrykk av. Så enkelt er det nok ikke.

Her kan en med styrke stille spørsmålet om hvorfor hele verden i dag er full av overraskende trekk i den politiske utviklingen. Praktisk talt alle moderne industriland har i dag de samme problemer. Det er ikke overraskende. For det er i alle land de samme brytninger i den dypere yrkesmessige og sosiale sammensetning av folket, som bringer rystelser i nedarvede partikonstellasjoner og politiske systemer.

Det er min overbevisning at det ikke er noen grunn til å fortvile over de vansker dette fører med seg. Men det er grunn til å ta dette meget alvorlig og utvikle evnen til å sette alle krefter inn for å løse de oppgaver det stiller.

En sosialist kan ikke være redd for forandringer. Det er gjennom forandringer verden blir bedre å leve i for de store folkegrupper. Det avgjørende er å kunne ha herredømme over retningen av de forandringer som ustanselig skjer. Menneskene

må i fellesskap kunne forme utviklingens mål, selv bestemme hovedtrekkene i nye samfunnsformer som kommer i en verden som aldri står stille.

Nettopp dette skaper behovet for et bredt folkeparti på demokratiets og sosialismens grunn. Det stiller den oppgave å samle tilstrekkelig brede folkegrupper i ett parti. Vår oppgave nå er bl.a. å klarlegge det politiske og ideologiske grunnlag for et slikt bredt parti, i et folk med dagens og morgendagens yrkesmessige og sosiale plassering.

Under dette er det viktig å sørge for at våre trofaste sosialgrupper av arbeidere, fiskere og småbønder aldri blir hjemløse i Arbeiderpartiet.

Vårt mål må være å samle store grupper fra sentrum og ut til venstre i norsk politikk. Arbeiderpartiet har ikke sin oppgave som en ekstrem falang langt ute på venstre fløy. Det vil lett oppstå slike skiftende ekstremistgrupper til venstre og til høyre. Arbeiderpartiet må basere seg på en politisk samling av en slik bredde at det gir avgjørende innflytelse i politikkens hverdag. Det er der morgendagens samfunn blir formet.

Vi har under arbeide et materiale som skal kunne gi våre aktive partiarbeidere et sikrere bilde av det folk vi nå møter, med hovedtrekk i forandringene i siste generasjon og de endringer vi kan vente en tidsperiode framover.

Et demokrati lever med ustanselige diskusjoner. Vi har en diskusjon om vårt parti. Den

vil vi alltid ha. Men vi kan ikke politisk leve av den alene.

På det lille landsmøte i september 1973 var vi enige om at partiet manglet god kontakt ut til de bredeste lag av folket, de som i hundretusener stemmer med oss ved valget. Jeg tror jeg må si at dette fortsatt er et grunnproblem.

Dette gjelder ikke i første rekke i partiets kjerne. Kontakten sentralt med ledende partifeller i distriktene er like god i dag som før. Det samme håper jeg gjelder mellom fylkespartienes ledelse i forhold til ledende partifeller i kommunene. På alle slike felter kan ting gjøres bedre. Men det er ikke der vi finner en alvorlig kontaktsvikt.

Den tror jeg vi for alvor støter på i det siste og avgjørende ledd, i kontakten mellom det organiserte parti og de hundretusener politisk uorganiserte som ved valgene bestemmer vårt partis styrke. Dette kontaktproblem må først og fremst løses i lokalsamfunnet.

Vi vil be alle våre lokale partier ta dette kontaktproblem opp til robust vurdering omkring årsskiftet og på nyåret, se konkret på hvordan partiet lever og virker i stedets lokalsamfunn. Se svakhetene i øynene og finne midler til å overkomme dem. En finmasket og levende kontakt fra og til menneskene i deres hverdag, er pulsåren i et levende partis tilværelse.

La meg føye til dette:

Det er visse fundamentale vilkår for at et politisk parti skal fylle sin oppgave.

Intet parti kan alene uten videre avgjøre hva det møter av medgang eller motgang. Som regel er medgangen ikke så tung å bære. Skjønt vi har nylig i et verdensdrama sett bekreftet dikterens varsel om at "midt i seieren bor forliset". - Som regel er det likevel slik at de fleste er lette på foten om det gjelder å plassere seg som parthaver i en seier.

Ganske annerledes i motgang - særlig om motgangen er hard. Da er det ikke så mange som melder seg. Jeg er her ikke så opptatt av de subjektive sider ved dette. Men jeg er opptatt av vilkårene for at et politisk parti skal greie sine oppgaver best mulig både i medgang og motgang. Kanskje det avgjørende vilkår da er evnen og viljen til å stå sammen - særlig i motgang. Arbeiderpartiet er landets største politiske armé. Det har i seg veldige krefter når alle setter dem inn.

Noen synes kanskje de siste uttalelser var preget av dysterhet. Det dekker i så fall ikke min egen sinnsstemning. Et meget omskiftelig liv har lært meg å ta tingene som de kommer. Vi fikk en baksmell ved valget i fjor - en kraftig baksmell. Det får vi selv ta ansvaret for. Men vi har i våre rekker rike krefter til å føre striden videre. Vi står foran en gigantisk oppgave. Den er ikke løst i en håndvending eller med noe trylleformular.

Men den kan løses ved å bygge opp et bredt parti
i kontakt med de store folkegrupper i dagens Norge,
og med demokratiet og sosialismen som samlingsmerke.